Viðmerkingar

Liberalisma ver vælkomin

Øll tosa um hann, men eingin ger nakað við hann – almenni sektorurin

Kjakið seinastu árini hevur leysliga snúð seg um loysing ella samband, men í heyst byrjaði kjakið av álvara aftur um veruligan høgra/vinstra politikk.

Teir blindu flokkarnir

Caragata er sera væl gjørt arbeiði, og síðani gjøgnumtannlað. Hóast álitið er væl úr hondum greitt, hevur tað eisini sínar veiku síður.

Álitið er gjørt sum ein avleiðing av, at ríkisveitingarnar framyvir skulu minka, men tað tyngjandi í øllum hesum er, at loysingin er høvuðsendamálið eins og við øllum øðrum, sum landsstýrið nertir við – syrgiligt!

Velja vit loysingina, fær hetta avleiðingar. Vit hava heldur ikki sæð annað enn ávaringarklokkur, tá vit tosa um avleiðingar av loysingini.

Hvørji eru tey, sum hava nevnt orðið avleiðingar:

Sambandsflokkurin, Javnaðarflokkurin, allir danskir flokkar (frá vinstru til høgru), Hvítabók, Caragata, og er Fólkaflokkurin nú eisini farin at skilja ávaringarnar.

Teir blindu eru Tjóðveldisflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin, og vilja teir framvegis ikki síggja veruleikan í eyguni.

Caragata í ríkisfelagsskapinum

Kjakið snýr seg í løtuni um, hvussu byrgjast skal fyri, at avleiðingarnar ikki blíva ov álvarsligar fyri fólk og búskap.

Ráðgevarar úr fjarskotnum londum vóru settir at gera eitt álit, ið staðfestir nøkur evni um støðuna tá, nú og hvussu vit framyvir skulu takla nakrar ræðuligar avleiðingar av eini loysing.

Nógv áhugavert er í Caragata t.d. staðfestir álitið á síðu. 33: »Høvuðstrupulleikin var, at tátíðar politikkarar og embætismenn ikki dugdu at stýra og umsita, og at teir onga ábyrgdarkenslu høvdu«. Tí spyrji eg sum sambandsmaður, hví skulu vit loysa, tá trupulleikin vóru vit sjálvi ?

Caragata-álitið kann nýtast, sjálvt um endamálið við tí er nakað annað. Um loysing ikki stóð fyri framman, hevði Caragata verið enn meira bjart og gagnligt fyri allar ríkisborgarar sum heild.

Onkur partur av álitinum er áhugaverdur, sjálvt um vit eru í ríkisfelagsskapinum.

Blokkurin er ikki ein ríkisfelagsskapur, og hann skal, um vit vilja tað ella ei, niður-justerast. Tí eru brot úr Caragata kanska eitt alternativ til blokkin.

Seljið til hægstbjóðandi og sparið

Landið kann selja Føroya Banka, fiskavirkini, Faroe Seafood Prime og Atlantic Airways.

Um hægstbjóðandi er føroyingur ella útlendingur, er líkamikið. Tá mugu kenslur verða kenslur. Viðkomandi, sum keypur, hevur bert eitt í huganum, nevniliga profitt, og ikki at kúga ella trælka føroyingin. Føroyingar eru viðskiftafólk ella arbeiðsmegin í hesum fyritøkum, og tí er tað als eingin ræðumynd, um sølan verður fullførd.

Arbeiðsmegin vil altíð verða tað berandi í eini fyritøku, og hon verður óivað føroysk nógv ár afturat.

Fylgja vit partar av álitinum, verða vit uttan iva ríkari. Kanska kemur veruliga kapping á flogsambandið! Kenslurnar fyri hesum fyritøkum mugu vit veittra farvæl til. Tað er ongantíð ov seint at selja okkara almenna banka o.s.fr.

Potentiellir keyparar vita, at Føroyar eru turbulentar, og tí kann prísurin óivað gerast lægri, enn vit rokna við og sjálvi hava spátt. Tí mugu vit verða realistisk og seta okkum sjálvum spurningin: »Vildi eg keypt bankan, og hvussu nógv vil eg keypa hann fyri???«

Tað er sjálvandi ynskiligt, at vit fáa rímuligt afturfyri ein slíka sølu.

Sparsemi innan skúlaverkið

Vit tosa øll um tað, men eingin ger nakað við tað. Latið okkum spara innan skúlaverkið.

Eingin politikkari torir at siga farvæl til potentiellar veljarar, men einaferð skal tað gerast, og lat tað verða nú.

Nógvar milliónir krónur kundu verið spardar, um vit hækkaðu upptøku-krøvini til lestrarligu miðnámsskúlarnar (handils- og studentaskúlarnar og Læraraskúlan).

Landið hevði spart hópin av lærarum, og tað hevði verið øllum at gagni – næstan!

»Jamen, tað er so synd fyri næmingarnar, ið hava torført við at læra!«, sigur onkur. Tvørtur ímóti! Allir møguleikar eru ikki í Hoydølum og á Kambsdali. Vit hava nóg mikið av útbúgvingum til teir næmingar, ið ikki eru sterkir til lesnað – allar útbúgvingar í ríkisfelagsskapinum.

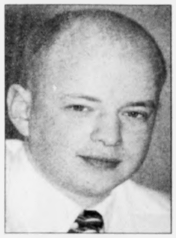

Hetta kann bert verða ein fyrimunur fyri næmingin, ið ikki er sterkastur í tí bókliga. Tískil hjálpir ein strangari skipan tí veikasta at velja rætt og ikki skeivt, sum tíverri er fakta í dag.

Hvør nýtir tær sokallaðu »lopfjøls-útbúgvingarnar« til fulnar t.v.s. til víðari lesna? Øll nýta tær, men bert teir bestu sleppa víðari til hægri lesnað. Sum nú er, verða hesar útbúgvingar misnýttar til fulnar.

Um tú ikki veitst, hvat tú vilt aftaná 9. ella 10 flokk, so er ein skráseting á handilsskúlan ella studentaskúlan lættasta loysnin, men hetta er tann dýrasta fyri landið. Sjálvandi er alt hetta eitt vandamikið stað at spara á. Tað eru óivað onnur støð, ið politikkarin heldur vil nema við enn júst hettar. Tað standa rætt og slætt ov nógvar atkvøður uppá spæl hjá politikkarunum, og tí verður einki gjørt við hetta øki.

Lærarar hava einki ímóti einari næmingatilgongd, ið er maksimal. Tess fleiri næmingar teir hava, tess tryggari arbeiði.

Michael Jensen
sambandsmaður

Oljuhavn og floghavn

Nú vit eru á veg inn í eina nýggja øld, og inn í eitt nýtt ártúsund, standa stórar avbjóðingar fyri framman.

Løgtingið hevur júst havt fyrstu viðgerð av uppskotið til løgtingslóg, sum skal geva oljufeløgum loyvi til at bjóða uppá- og fara undir at leita eftir kolvetnum í føroyskum øki.

Í viðmerkingunum til uppskotið, sigur Eyðun Elttør, landsstýrismaður í oljumálum, at vinnan sjálv skal gera av, hvar møguligar oljuhavnir skulu vera. Tó leggur hann afturat, at landsstýrið ætlar at hava eftirlit við gongdini, so sleppast kann undan ovurstórum íløgum.

Tað er í tráð við politikk Sambandsfloksins, at vinnan sjálv skal gera av, hvussu hon skipar sítt virksemi. Men í landsstýrissamgonguni hava longu røddir verið frammi, sum beinleiðis hava sagt, at ein olju- og útgerðarhavn liggur best í Suðuroynni.

Við Sosialin tann 25. november í ár, sigur formaður Tjóðveldisfloksins, Heini O. Heinesen, at støðan í Suðuroynni nú er so vánalig, at skal hon framhaldandi vera ein livandi partur av Føroyum, má ein komandi oljuvinna verða savnað har.

Ein kann spyrja, hvønn politikk, samgongan ætlar at reka á hesum øki, tá landsstýrismaðurin sigur eitt, meðan formaðurin fyri størsta samgonguflokkin sigur nakað annað.

Tað kundi eisini verið áhugavert at fingið at vita, hvat oljufeløgini siga til, at teirra størsta uppgáva í Føroyum, verður at halda lív í einum lokalum øki.

Føroyskur kajkantur og føroysk floghavn

Í viðmerkingunum hjá landsstýrismanninum verður eisini sagt, at øll útgerð sum kann, skal um føroyskan kajkant, og allur fólkaflutningur skal um føroyska floghavn.

Hvat siga oljufeløgini til slíkar treytir ? Ein umboðsmaður fyri hesi feløg hevur longu sagt alment, at verandi floghavn í Føroyum, er ikki nóg góð, tá talan er um oljuvinnu. Eisini hava røddir verið frammi sum hava sagt, at tað ikki verður góðkent, at ein og sami flogvøllur verður nýttur til bæði oljuvinnu og ferðafólkaflutning.

Tað hevur alstóran týdning, at vit hava ein hóskiligan kajkant, og eina nýtiliga floghavn, um treytin fyri at leita eftir olju er, at fólk og útgerð skulu tann vegin. Vit kunnu ikki seta treytir, sum vit sjálvi ikki klára at halda.

Men í viðmerkingunum verður eisini sagt, at nevðugt verður við stórum útbyggingum, um olja ella gass verða funnin. — Er talan her kanska um nýggja floghavn á Glyvursnesi ?

Um oljuvinnan verður savnað í Suðuroy, sum nakrir politikarar ætla, so er floghavnin á Glyvursnesi ein náttúrligur partur av heildini. Tað er í miðstaðarøkinum, at flestu tænastuveitingarnar eru, og tí gevur tað onga meining at kunna flúgva úr Suðuroynni og vestur í Vágar, fyri síðani at koyra í bili aftur til Havnar eftir tænastuveitingum. Tá er bæði skjótari og lættari at sigla.

Um floghavn verður bygd á Glyvursnesi, er møguleiki fyri at nýta hana til oljuvinnuna í fyrstu syftu, og síðani til ferðafólkaflutning, tá oljuævintýrið einaferð er liðugt.

Hvat sigur vinnan?

Hesa seinastu tíðina hevur kjak tikið seg upp, um hvar í landinum, ein oljuhavn skal vera. Nakrir politikarar hava longu bjóðað seg fram, til at arbeiða fyri, at øll oljuvinnan verður savnað í Suðuroynni. Um nú eitt løgaruppskot verður samtykt, sum sigur, at oljuhavnir bert mugu vera í Suðuroy, og lat okkum siga, at 10 risafeløg koma at leita eftir olju, verður so pláss fyri øllum har? Og hvat hendir, um pláss ikki verður fyri øllum, og løgtingið hevur samtykt, at feløgini ikki mugu koma norður um Suðuroyarfjørð?

Ein annar áhugaverdur spurningur er eisini, hvat hendir, um løgtingið fellir uppskotið, um at leggja oljuvinnuna í Suðuroy? Er Suðuroyggin so, fyri allar tíðir, útilokað frá oljuvinnuni?

Tað einasta rætta í hesum samanhangi er, at vit í leitingarfasuni vísa oljufeløgunum á tær havnirnar, sum vit hava. Síðani kunnu vit, um olja verður funnin, saman við oljufeløgunum velja best egnaðu havnirnar (tað kundi til dømis verið Suðuroy, Sund og Skálafjørðurin).

Fá arbeiðspláss

Tá talan hevur verið um, at oljuhavnirnar í leitingarfasuni skulu bjarga allari Suðuroynni, so trúgvi eg ikki, at hetta verður so. Einastu arbeiðsplássini, ið hetta fer at skapa, eru nakrir fáðir arbeiðstímar, við lossiarbeiði.

Sambandsflokkurin hevur í skrivi til Suðuroyar Oljuvinnuráð boðað frá, at flokkurin einki hevur ímóti, at Suðuroyggin fær oljuhavnirnar, um feløgini ynskja at verða har. Men flokkurin heldur tað ikki vera rætt, at føroyskir politikarar longu nú skulu taka avgerðir hesum viðvíkjandi.

Føroyingar skulu vera við

Vit mugu ikki spæla kortini so illa út, at vit als ikki fáa lut í eini møguligari oljuvinnu á føroyskum øki. Tí hevði verið rættast um landsoljufelag varð sett á stovn, eins og gjørt varð í Noreg, tá oljuvinnan har byrjaði. Á tann hátt kundu vit trygga okkum møguleikan, fyri luttøku í oljuvinnuni – um ikki nú, so seinni.

Heðin Mortensen
løgtingsmaður

En generation uden værdier

Vor socialminister, Karen Jespersen, melder nu ud med følgende udtalelse: »Børn vokser op uden at vide, hvilke værdier i livet, deres forældre lægger vægt på«, og hun ønsker nu en debat herom

Denne udmelding fortjener at blive fulgt op. Thi hvilke åndelige værdier har mon forældregenerationen at tilbyde deres børn? Spørgsmålet er nærmest pinligt og derfor nok tabuemne, men burde ej være det. Thi »something is rotten in the state of Denmark«, når man bl.a. i Berlingske Tidende d. 2/12 kunne læse om Frederiksund Kommunes børne- og ungdomslæge, Vibeke Manniches undersøgelse af 9. klassers godnatvaner. De unge går ikke til ro om aftenen med noget så ligegyldigt som en god bog, nej det er de flimrende TV-billeder af mere eller indre hård porno, det drejer sig. Med denne afsporede nysgerrighed efter sex risikerer de unge at få et forkvaklet sexliv som voksne, mener børnelægen, ligesom de i høj grad kan få en forstyrret opfattelse af kvinden.

De unge har så at sige alle som obligatorisk værelsesudstyr TV/video, som kører til langt ud på natten, hvad der i sig selv er bekymrende, men det mest bekymrende, mener Vibeke Manniche, er den almindelige dyrkelse af porno, som hun er overbevist om må få konsekvenser på sigt. Flere af hendes kolleger deler hendes bekymring. Og det med rette. Men lægerne vil – som de selv siger – helst ikke fremstå som »moralens vogtere«, men på den anden side må jo nogle råbe vagt i gevær, når den kristne kirke, som teoretisk taler imod synden og dens følger, i praksis er så underligt bovlam og uden forbindelse med virkeligheden, især børnenes og de unges. Og uden selv at være solgt på evangeliet og dets kraft.

Og så har vi nu socialministeren med oplysningen om børnenes uvidenhed om deres forældres livsværdier. Har de nogen? Noget tyder på, at dette ikke er tilfældet generelt. I hvert fald ikke i en sådan grad, at de bryder sig om at formidle dem til børnene og de unge. På lige det punkt er ligegyldigheden eller afmagten stor. Og hvem har forresten ansvaret for den sindssyge pornografiske underholdning i TV? Det er ikke børnene, men voksne, afstumpede producere uden noget egentligt livsindhold, og som tit selv har børn, som deres raddenskab skal overlades til i tide og utide. Og altså også ved sengetid.

Men det er ikke bare producere med sex på hjernen, som har ansvaret. Det er den forældregeneration, som ansvarsløst og passivt lader det stå til og som døde fisk svømmer med strømmen og desværre tager deres børn med i afgrunden akkompagneret af beskidte TV-udsendelser og den rå latter. Ak, jeg er bange for, vi er kommet så vidt, at ordene i Jer. 5:31 også kan siges om mit dyrebare fædreland: »Mit folk elsker det sådan!« Men enden på det hele vil blive som i det gamle, usædelige romerrige: undergang. Gud lader sig ikke spotte. Eller som børnelægen sagde: Det må få konsekvenser.

Er der noget alternativ? Nogen redning? Ja, den findes ikke i en forblommet

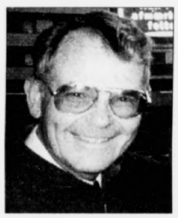

debat om »samfundsværdier«, som socialministeren velmenende lægger op til, men i at give børnene det guddommelige »input«, som hedder livets ord i de gamle, evigt gode nyheder om Ham, vor Herre Jesus Kristus, der kom til verden for at frelse syndere, inkl. de mest håbløse, hvor de end findes i de stakkels ødelagte, vesterlandske hjem med fortabte børn og deres forældre. Ja, sådan lød jo ordene, da det allerførste gang blev jul for ca. 2000 år siden: »Du skal give Ham navnet JESUS, thi Han skal frelse sit folk fra dets synder!« (Matt. 1:21).

Jørn Nielsen,
Næstved

Kraftblokkabátarnir kroystir

Tøl frá Føroya Hagstovu fyri fiskiskapin undir Føroyum fyrstu 10 mánaðirnar í ár vísa, at virðið av tí, sum er veitt undir Føroyum í ár, er umleið 55 mió. kr. minni enn í 1998. Ein afturgongd frá 808 mió. kr. til 753 mió. kr. svarandi til 7%.

Vit vita øll, at seinastu árini hava verið avbera góð til fiskiskap, og prísirnir hava fyri nærum øll fiskasløg verið uppgangandi í sama tíðarskeiði, so tað liggur neyvan nakað dramatiskt í eini afturgongd av hesi støðd.

Men hetta er bert fyri heimaflotan. Teir, sum fiska undir Føroyum. Men hvat við hinum flotanum, fjarfiskaflotanum.

Eg skal tríva í nøkur tøl fyri kraftblokkaflotan og vísa á, at her er øðrvísi dramatikkur í luftini. Hesin flotin hevði 2 hampulig ár í 1996 og 1997 og eitt gott ár í 1998, men nú er vend komin í, so tað forslær.

Kraftblokkaskipini eru 8 í tali. Tey royna eftir sild, makreli, hestamakreli, loðnu og svartkjafti við nót ella troli. Í metárinum 1998 veiddu hesi skip tilsamans fyri 275 mió. kr. ella fyri uml. 34 mió. kr. í meðal upp á skipið.

Nú, vit nærkast endanum á 1999, hava hesi somu skip fiskað fyri uml. 152 mió. kr. ella 19 mió. kr. í meðal upp á skipið. Ein afturgongd upp á 123 mió. kr. íalt ella 45%.

Tað hevur í seinastuni verið nógv frammi um okkara nýggjaru skip. Tey skulu í minsta lagi fiska fyri 35 mió. kr. fyri at svara hvørjum sítt og allar helst nakað meira nú, tí mestsum alt gongur tann skeiva vegin. Svartkjaftafiskiskapurin var óvanliga góður í 1998 og er í minking. Oljuprísirnir eru farnir upp í meira enn tað dupulta seinasta árið. Hetta merkir uml. 3 mió. kr. meira í útreiðslum fyri ein kraftblokkabát. Hartil er rentan farin upp.

Meðalprísirnir fyri allar nøgdir tilsamans eru falnir við 33%, men virðini eru sum sagt fallin við 45%. Altso er ein afturgongd í nøgdunum eisini.

Men sum sagt er meðalfiskiskapurin fyri 1999 19 mió. kr. upp á skipið, har fleiri skulu hava 35 mió. kr. ella meira. Onkur má hjálpast við lítið, um hetta skal hanga saman. Og tað ger tað ikki. Tað vera nógv reyð tøl at síggja í roknskapinum hjá pelagiska flotanum 1999.

Tað eru tvey álvarslig aspekt í hesi gongdini.

Annað er tað samfelagsbúskaparliga. Her er ein afturgongd upp á 123 mió. kr. Tað fer at merkjast onkustaðni – mest í teimum kommunukassum, sum fáa stórar inntøkur frá kraftblokkabátunum.

Hin er tann, at pelagiska kvotan tykist at skula býtast út til alsamt fleiri. Og tá ið gjaldast skal fyri kvotur í sínámillum samarbeiðinum við okkara grannatjóðir, so tykist tað fyri tað mesta at vera við pelagiskum fiski. Hetta máar burtur av tilverugrundarlagnum hjá hesum partinum av flotanum og sum sæst eru útlitini longu nú álvarslig.

Við hetta lag verður trupult at gera ætlanir. Sum er, rokna vit við, at okkara kvotur uttan svartkjaft, hava eitt virði upp á 15-20 mió. kr., so tað skulu koma fyri 15-20 mió. kr. burtur úr svartkjaftinum fyri, at tað skal hanga saman.

Vit vænta, at kvotur verða settar á svartkjaft innan fyri 2-3 ár og við teimum útlitum, vit í dag hava, kunnu vit rokna við í mesta lagi at fáa 10.000 - 15.000 tons upp á skipið um árið. Um prísurin er 60 oyru, so gevur hetta 6-9 mió. kr. afturat teimum 15-20 mió. kr. fyri hinar kvoturnar.

Sum tað sær út í dag liggur inntøkugrundarlagið hjá einum kraftblokkabáti altso undir 30 mió. kr. um árið fyri eitt gott ár. Og teir nýggju skulu sum sagt hava 35 mió. kr. ella meira. Her verður galin endi.

Fyrr í heyst varð nógv tosað um endurnýggjan av skipaflotanum. Tá varð mestsum bert hugt eftir flotanum undir Føroyum. Eingin tók kraftblokkabátarnar upp á tunguna ella hinar fjarfiskabátarnar fyri tann skuld. Ei dáni í, tí her er einki grundarlag fyri endurnýggjan. Íløgustødd og inntøkumøguleikar hanga ikki saman longur.

Fiskivinnumyndugleikarnir mugu taka hendan veruleikan í ramasta álvara, tí fylgjurnar av ov litlum inn-

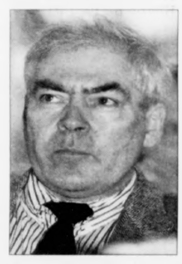

tøkugrundarlagi vísa seg skjótt. Sjálvt um nøkur hampulig ár hava verið, so er lítið av eginpeningi akkumuleraður í feløgunum. Skipini vóru illa fyri, áðrenn hesi trý seinastu árini, so holini vóru eisini nógv at koyra í. Vantandi viðlíkahald, gamal og útslitin reiðskapur og útskifting av tólum fór við tí mesta av avlopinum. So tey flestu av feløgunum eru framvegis ógvuliga viðbrekin og tola bert lítla afturgongd, fyrrenn tað stendur á aftur.

Útlitini fyri 2000 tykjast ikki at hava stórar broytingar við sær. Prísirnir eru komnir nakað uppaftur, so vónandi verður okkurt at royna eftir, men tað verður tungt at fáa endarnar at røkka saman, um einki broytist.

Gøtu 8.12.1999
Atli Hansen

Stutt viðmerking til grein hjá Eyðuni Viderø um »Trupulleikan hjá útjaðaranum«

Fyrst mugu vit slaa fast, at metingar sum Páll Vang hevur um farleiðina Suðuroy-Meginøkið, tær verða undirritaði sjálvur at koma við.

Tað sigst at suðringar fáa umboð í samferðslunevndina, og har fara vit at gera ávísar kanningar um best hóskandi ferðasamband fyri suðringar. Ikki meira um hetta á hesum sinni.

Í ørðum lagi er nógv tos um útjaðaran. Tos eru vit troytt av. Nú krevst, at menn í verki vísa tað, teir siga seg vilja fremja.

Tað vóru annars fleiri, ið tosa, sum tagdu, tá kjakið um eina oljuútgerðarstøð var til viðgerðar.

Tað eru fleiri enn bert undirritaði, ið fylgja við í spenningi.

Um sakligar viðmerkingar um mun á útjaðara- og miðøkið verða tulkaðar sum grenj – ja, so kemur meira grenj.

Annars eru bert triggjar vikur til ferðaseðlaprísurin út í Fugloynna hækkar.

Við heilsan
Páll Vang

Brøv til Dimmalætting

Aldan norðanfyri

Havi verið uttanlands í eina tíð, og hóast umheimurin bjóðar uppá nógvar sorgarleikir, so var tað við góðum treysti og gleði, at eg kom aftur til Føroya, eitt yndisligt land.

Men gakk. Longu í bussinum frá flogvøllinum kom eg í døpurhuga.

Úr einum lurtitóli, ið bussførarin hevði sett til (eg veit ikki hví), hoyrdu vit um alduna norðanfyri, eystanfyri, sunnanfyri og vestanfyri. Um Íslandsryggin, Fugloyarbanka, Føroyabanka, Biscayavíkina, Ermasund og Norðsjógvin. Um hátrýst og lágtrýst, frá hektopascal til millimetrar. Úr ein landnyrðing til ein útsynning. Frá metrum um sekundið til metrar og sentimetrar høgar.

Tá ið hann í døguðratímanum, dagin eftir mína heimkomu, fór úr ein grið uppi ein skrið til storm, misti eg matarlystin. Lurtitólið endurtók hetta uppi saman og hvør sær klokkan 12.00, kl. 12.20, kl. 12.40 og kl. 13.00. Eg hoyrdi tað í gjárkvøldið, og eg hoyrdi tað í morgun. Eg havi hoyrt tað fyrrapartin og seinrapartin og tað kemur aftur eftir náttúrða og um songartíð.

Um hetta er ein ífylin hjá Útvarpinum ella fyri at halda skipsmanningarnar inni í lugarinum og styrihúsinum er ivasamt, men dapurt er tað. Tað gevur tunglyndi og ótti tí at verið sent frá eini rás fyri seg, t.d. í sambandi við eina føroyska veðurtænastu.

Vónandi verða tær komandi útvarpsrásirnar ikki so »veðursjúkar«.

Lurtari